

D E P L A T E v.z.w.

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.
Tekst overname toegelaten na accoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.
Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.
De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

		VERANTWOORDELIJKE UITGEVER	SECRETARIS
		A. VAN ISEGHEM	J.B. DREESEN
		IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4
		8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE
JAARGANG	26	PENNINGMEESTER	REKENING
NUMMER	5	J.P. FALISE	750-9109554-54
MAAND	Mei	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
		8400 OOSTENDE	

IN DIT NUMMER

- blz. 133 : De Redactie : Inhoud van Heemkundige tijdschriften.
- blz. 134 : R. VAN CRAEYNEST : Dertig jaar inzet van de handelskamer voor Oostendse haven 1955-1985 (slot).
- blz. 139 : P. VAN SLAMBROUCK : Sto(r)ck-shots in Oostende. Biografische gegevens van Henri Storck (1907-1931) (slot).
- blz. 144 : R. SEYS : Het beleg van Oostende 1601-1604. Waarheid en verdichtsel.
- blz. 147 : J.B. DREESEN : Oostende en de boerenkrijg in 1798.
- blz. 151 : 3e lijst aankopen, schenkingen en andere opnamen in inventaris 1996.

PRIJS
CULTURELE RAAD
OOSTENDE
1996
OOSTENDSE HEEM-
EN GESCHIEDKUNDIGE
KRING "DE PLATE"

MEI en JUNI - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten.

MEI 1 ACTIVITEIT. KEN UW STAD. BEZOEK AAN DE SINT GODELIEVEKERK

Wanneer : Zaterdag 17 mei 1997 om 14u30

Waar : Sint Godelievekerk, Nieuwpoortsesteenweg over het kerkhof

Door wie : de heer Jean Pierre **FALISE**

Bijeenkomst : 17 mei 1997 om 14u15 voor de kerk

De Sint Godelievekerk is één van de bescheiden kerken van Oostende. De afwezigheid van een toren geeft de kerk een nederig voorkomen.

De kerk werd gebouwd naar de plannen van ons geacht lid, architect SMIS in 1930-40. Ze werd op 30 oktober 1940 ingewijd door bisschop LAMIROY van Brugge. Ondanks het bescheiden aspect is de kerk rijkelijk gestoffeerd met glasramen van Cor WESTERDUIN, twee schilderijen op bakstenen aangebracht door Frits KIEKENS, beeldhouwwerk van Daniel DEVRIENDT, prachtige beelden van de Filippijnse beeldhouwer Ramon CAGUIN en nog meer zaken die men er niet zou verwachten.

Een bezoek overwaard en zeker onder leiding van onze kerkdeskundige de heer Jean Pierre FALISE.

MEI 2 ACTIVITEIT. AVONDVOORDRACHT

Wanneer : Donderdag 29 mei 1997 om 20u30

Waar : In de Conferentiezaal van V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6

Onderwerp : **EEN OOSTENDSE JOOD. Het proces Ezechiël de JONGHE, 1784-1787**

Spreker : Prof Dr. Luc **DEQUEKER**, hoogleraar geschiedenis en literatuur van het Jodendom aan de K.U Leven

De Joodse Gemeenschap van Oostende viert dit jaar feest. Als Heemkundig en Geschiedkundige Kring dachten wij het goed hierbij ook ons steentje bij te dragen. Wij doen dit met een voordracht.

De Amsterdamse Jood Ezechiël de JONGHE (geboren ca. 1745) vestigde zich in 1781 in Oostende., in het kader van de commerciële expansie van de haven. Reeds in november 1781 verkreeg hij op eigen verzoek burgerijrechten en was zo een van de eerste Joden in België die kon genieten van de zg. "Judenreformen" en het "Tolerzpatent" van Jozef II. Op 18 oktober 1782 werd hij, ondanks zijn Joodse geloof, aangesteld tot gezworen makelaar in koloniale waren en tabak.

Uit een vrijwel onbekend gebleven procesbundel in het Rijksarchief van Gent (Archief Raad van Vlaanderen nr. 23.615) blijkt dat Ezechiël de JONGHE (gehuwd met Anaatje PIECK, zes kinderen) betrokken werd in een rechtszaak over vervalste goudstaven. Hij werd in september 1786 gearresteerd. In januari 1787 kwam hij vrij bij gebrek aan bewijzen. Bij de processtukken (216 nrs.), waarin verslagen van de Geheime Raad, de fiscale Raad van Brabant en de Raad van Vlaanderen, zijn persoonlijke brieven van Ezechiël de JONGHE gevoegd en een deel van zijn handelscorrespondentie (met o.m. notities in het Jiddisch).

Het dossier werd in 1988 bestudeerd onder leiding van Prof. Luc DEQUEKER en Prof. J. ROEGIERS van de K.U. Leuven door Mevr. Tatiana SEEGERS (onuitgegeven licentiaatsverhandeling Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Departement Geschiedenis).

Prof. Luc **DEQUEKER** (°Roeselare 1931) is hoogleraar Geschiedenis en Litteratuur van het Jodendom aan de K.U. Leuven (Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, departement Theologie). Hij publiceert in wetenschappelijke tijdschriften over bijbelwetenschap en Joodse cultuurgeschiedenis.

Een onderwerp dat buiten de gewone lijn ligt, maar toch onze volle aandacht verdient vanwege de periode waarin de gebeurtenissen plaats vonden namelijk die van Oostende Vrijhaven.

Dit is onze laatste voorzomerse voordracht en wij hopen U talrijk te mogen begroeten. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos voor alle belangstellenden. Men zegge het voort.

JUNI - ACTIVITEIT. STUDIEREIS naar OOSTDUINKERKE, CASSEL EN DUINKERKE

Uitzonderlijk gaat onze studiereis dit jaar op een zaterdag door. De reden ligt bij het feit dat op zondag 8 juni overal in de Westhoek en Frans-Vlaanderen communiefeesten plaatsvinden. Hierdoor vonden we geen geschikte plaats voor het middagmaal daar de meeste restaurants bezet waren met feestvierenden.

We vertrekken op **zaterdag 7 juni 1997 om 09u00** stipt vanop het Canadaplein, rechtover het Gerechtshof.

Ons eerste doel is Oostduinkerke waar we een kort bezoek brengen aan het Nationaal Visserijmuseum. Het is van de 70er jaren geleden dat we er nog kwamen. Ondertussen is er het een en het ander veranderd. Bij aankomst drinken we een kop koffie in "De Peerdevisser", het stemmig visserscafé dat bij het museum hoort.

Vandaar trekken we door naar Cassel, de stad op een heuvel die reeds langs voor de Christelijke tijdrekening door de Menapiërs versterkt werd. In 1071 verwierf Robrecht de Fries er de onafhankelijkheid van Vlaanderen.

We bezoeken er het openbaar park op de heuveltop met een prachtig uitzicht over de omgeving en o.m.

- het ruitersstandbeeld van Maarschalk Foch
- het monument der drie veldslagen 1071-1328-1677, opgericht op de vroegere standplaats van het versterkte kasteel en de Sint Pieterskerk (gesticht door Robrecht de Fries in 1071)

- de "Castelmeulen" gebouwd in 1562 - oriëntatietafels
- oude stadspoorten

Vanuit de bovenverdieping van het gebouw, dat er staat, zend Radio Uilenspiegel zijn vlaamse programma's over Frans-Vlaanderen uit.

We zakken terug af tot aan "La Taverne Flamande" op de Grand Place. Daar steken we de voeten onder de tafel voor de volgende menu :

Het aperitief U aangeboden door de Kring

Terrine de campagne "Maison"

Jambon fumé grillé avec épinards à la crème

Tarte Flamande aux pommes et à la cassonade

Vin rouge : Réserve da la maison

Omstreeks 14u30 trekken we de baan op naar Duinkerke waar we een bezoek brengen aan het nieuwe Musée Portuaire. Dit havenmuseum roept met een schitterende verzameling maquettes, gebruiksvoorwerpen en geschildere panorama's een beeld op van de activiteiten die zich rond de haven afspeelden. Na 10 jaar voorbereiding werden in 1992 drie verdiepingen van een opslagplaats van tabak uit 1868 vrijgemaakt voor het museum. Twee lichtschepen, de "Sandettie" en de "Dyck", het vroegere drie- mastenschoolschip "Duchesse Anne" en het binnenschip "Gilde" vervolledigen de verzameling in het dok vóór het museum.

Even de tijd voor een Frans natje en een korte rondrit door de stad zorgen ervoor dat we deze dag op een aangename wijze beëindigen.

Omstreeks 19u trekken we terug Oostendewaarts om tegen 20u30 in Oostende te zijn.

Inschrijven kan door storting van 1.150 fr. (elfhonderdvijftig) per persoon op postrekening 000-0507753-55

Jan Dreesen
Rode Kruisstraat 4
8400 Oostende

met de vermelding "Platereis 7 juni 1997 met x personen". In de prijs zijn begrepen; autocar, koffie in Oostduinkerke, het middagmaal wijn inclus, de toegangen tot de twee musea en het drinkgeld voor de chauffeur.

De inschrijvingen moeten binnen zijn vóór 30 mei 1997. Er zijn maximum 54 plaatsen. Wie eerst komt eerst maalt. Dus zorg dat je erbij bent. Meegaande verzorgen we een kleine reisbrochure die een aangename herinnering zal blijven aan deze uitstap.

J.B. DREESEN

INHOUD VAN HEEMKUNDIGE TIJDSCHRIFTEN

41. VLAAMSE STAM. 33ste jg. nr. 2/1997

De klappers op de Parochieregisters van Leuven - Gegevens over een compagnie voetvolk in de Kasselrij Ieper (1605-1606) - In de "Kaark zei de dominee" - Staat van goed van R. Roij (Houten 1761) - Brugs raadsel van een centiem - Twee lijkschouwingen (1628-1632) - Gelegenheidsvondst : Wercken 1738 - Vermisten in de "Gazette van Gent" (1772-1776) - Borgbrieven ingekomen te Essen (1703-1762) - Genealogie Sterckx uit Schepdaal - Waar verbleven de Zandvlietenaren in Frankrijk - Van Lescauwat over Ascrawat naar Cawat - In Amerika overleden.

42. MARSWIN. 17de jg. nr. 4/96

Het "Walvisgeraamte" van Assenede - Bezoek aan het Natuurhistorisch museum van Rijsel - Nieuwtjes.

43. VOLKSKUNDE. 98ste jg. nr. 1/97

Driekoningenavond : koningsbrieven, liederen en gedichten - Water voor "quade" vrouwen te Haaltert (1657) - Nog een trits veterinaire recepten uit Brabant - Boekbesprekingen - Tijdschriftenschouw.

44. ROND DE POLDERTORENS. 39ste jg. nr. 1/97

Edward Munch te Knokke - Verpachting van de tienden van Lissewege - E.H. J. Opeddrynck herdacht te Damme - Dieren op de hoeve - Jacob van Maerlant is groot.

45. ZILLEGEM. 18de jg. nr. 1/97

Het vroegste muziekleven te Zedelgem (1833-1854) - Zedelgem en Veldegem in 1845. Bodengebruik, bevolking en eigenaars - Zedelgem in feest.

46. TRADITIE. 3de jg. nr. 1/97

Stoomzuivelfabriek Freia - Een kunstig eitje. Paaseieren versieren - Tijd Uilenspiegel - Een carnavalesk joods feest en diverse kleinere bijdragen.

47. OUD RUYSELEDE. 14de jg. nr. 2/97

Ruyselede molenrepertorium - Foto's uit de oude doos - Het muziekkorps van de Sintepiers.

48. VRIENDENKRING NOORDZEE-AQUARIUM OOSTENDE. nr. 28. 2de Trim 97

Groepsreis naar Vlaams- en Waals Brabant - Statuten van de Vereniging - De scheepswerven Van Praet-Dansaert en het scheepvaartmuseum te Baasrode - Baardmannetjes - De tongchar - Visbenamingen - Zee en cultuur.

Deze tijdschriften, en nog veel meer anderen, liggen ter inzage in de inkomsthal van ons Heemmuseum.

**DE RTIG JAAR INZET VAN DE HANDELSKAMER VOOR DE OOSTENDSE
HAVEN
1955-1985**

(SLOT)

door Raymond VANCRAEYNEST

9. Waar begint en waar eindigt het havengebied van Oostende ?

Andere problemen die in 1964 en volgende jaren werden aangesneden hadden betrekking op de uitgestrektheid van het havengebied van Oostende. Sedert jaar en dag heerste hier de grootste chaos. De stad is bevoegd in het stukje stadshaven begrepen tussen het benedenhoofd van de sluis De Mey en de benedenstuwbrug van het sasdok. Als een schip moet laden of lossen bijvoorbeeld aan de stellingen van de scheikundige fabriek te Zandvoorde, dan moet het eerst met de zegen van het Zeewezen de haven mogen binnenvaren. Dan moet het schip gans de stadshaven doorvaren en komt voorbij de benedenstuwbrug in de Staatswateren onder de bevoegdheid van het ministerie van Openbare Werken. Vijf bruggen moeten gedraaid worden. De beide oevers van de vaart behoorden toen nog tot het grondgebied van 3 verschillende gemeenten : Oostende, Zandvoorde en Bredene.

De omschrijving van het havengebied door het Paritair Comité - d.w.z. het gebied binnen hetwelk men dokwerkers moet gebruiken - strekt zich uit vanaf de havenhoofden tot aan de brug van Plassendale. De Douanezone van de haven gaat echter niet verder dan de benedenstuwbrug van het sasdok. Het schip aan de scheikundige fabriek moet dus dokwerkers gebruiken, maar bovendien moet er bijkomend betaald worden voor de douane omdat het buiten de zone is. We hebben hiertegen geprotesteerd bij de minister van Financiën, toen DEQUAE. Hij antwoordde dat er te Antwerpen ook moest betaald worden voor de schepen die laadden of losten te Hemiksem !! We hebben hem geantwoord dat die vergelijking niet opging ! Hemiksem ligt op de Schelde een 15 km stroomopwaarts van Antwerpen en de schepen die daar aanleggen hebben met de haven van Antwerpen niets te zien. Te Oostende daarentegen moeten de schepen door de stadshaven varen en leggen slechts 2 km verder aan.

Nog een anomalie in de havenstatistieken van de stad is dat de beweging van de zeeschepen en van de binnenvaartuigen niet op hetzelfde gebied betrekking hebben. Zeeschepen die lossen of laden op de vaart worden in de statistieken van de stad opgenomen omdat ze door de stadshaven zijn gevaren. Binnenvaartuigen echter die laden of lossen op de vaart zijn langs Plassendale gepasseerd en worden niet opgenomen in de statistieken van de stad. Om een vergelijkbaar beeld te krijgen met de andere havens heeft de Commissie Haven en Industrie bekomen van het Ministerie van Openbare Werken dat de maandelijkse statistieken van de beweging van de binnenvaartuigen aan de brug van Plassendale ons door de sluismeester werden overgemaakt. Zo was het mogelijk een volledige studie te maken van de binnenvaart over gans het jaar 1964 en de volgende jaren tot en met 1968. In november werd de toezending stop gezet maar we beschikten ondertussen over voldoende inlichtingen.

10. Tienjarenplan Haven Oostende gevraagd door de Nationale Havencommissie

In het jaar 1965 hield de SONI (Scheepvaartvereniging voor de Havens van Oostende en Nieuwpoort) 11 vergaderingen. We hadden twee bijeenkomsten met schepen VAN DEN KIEBOOM. Directeur-generaal van het Zeewezen G. BERTRAND, voorzitter van de

Nationale Havencommissie, vroeg aan de pas gestichte vereniging UNIMAR (Unie der maritieme belangen van de Belgische Zeehavens) in januari 1965, dat elke haven een tienjarenplan zou opstellen. UNIMAR nodigde de SONI uit dat te doen voor de haven van Oostende, liefst in gemeen overleg met de afgevaardigde van de stad in de Nationale Commissie, havenkapitein BECU.

Het bleek dat UNIMAR te Antwerpen volledig op de hoogte was gesteld van de werking van de Nationale Commissie door de Antwerpse afgevaardigden in die Commissie, maar wij waren volledig in de onwetendheid gelaten door de vertegenwoordiger van de stad in die Commissie.

De SONI belastte mij een Tienjarenplan voor de stadshaven op te maken. Op 28 september werd dat plan in de SONI besproken en werd beslist een onderhoud te vragen met schepen VAN DEN KIEBOOM om ons plan in overeenstemming te brengen met het plan van de stad. Dat onderhoud ging door op 29 oktober 1965. Kapitein BECU zette zijn plan uiteen en het bleek dat ons plan grotendeels met dat van de stad overeenstemde. Nopens de Staatshaven kon kapitein BECU niets naar voren brengen omdat hij onwetend was over de plannen van het Zeewezen.

De SONI besprak in oktober het Tienjarenplan dat ik opgemaakt had voor de Staatshaven en er werd beslist aan het Zeewezen te vragen naar zijn plannen in verband met de haven van Oostende.

11. Witboek over de haven van Oostende op het ministerie aangeboden

Ondertussen was er weer een nieuwe minister van Openbare Werken die de heer BOHY had opgevolgd, nl. de heer Jos DE SAEGER. Op 8 november 1965 kwam hij naar Oostende. Het resultaat was eerder pover : de aangevraagde havenwerken werden opgenomen in een programma van vijf jaar, waarvan de eerste schijf in 1967 zou uitgevoerd worden.

In de maand na het bezoek besliste de SONI een Witboek uit te geven over de haven van Oostende. De tekst werd door mij opgesteld en ter bespreking voorgelegd aan de SONI. De tekst werd in het frans vertaald en het gedrukte boek werd op 1 juni 1966 aan de leden voorgelegd. Op 24 juni 1966 om 10 uur werd het door de delegatie van de Handelskamer, bestaande uit de algemene voorzitter van de SONI, Alfred HAMERS en mijzelf, aan de heer ingenieur A. BOEREBOOM, kabinetchef van minister DE SAEGER, aangeboden.

12. Oprichting van de Studiecommissie Tienjarenplan Haven Oostende.

Tijdens het opstellen van het Witboek had de SONI zelf het initiatief genomen een uitgebreide studiecommissie op te richten met afgevaardigden van de stad, van het ministerie van Openbare Werken, zowel van de Dienst van de Kust als van de Dienst van de Wegen, van het ministerie van Landsverdediging, van het ministerie van Verkeerswezen, Bestuur van het Zeewezen. De respons op die oproep door de verschillende ministeries kwam opvallend vlug. De hoogste ambtenaren werden afgevaardigd : hoofdingenieur-directeur VERSCHAVE van de Dienst van de Kust, hoofdingenieur-directeur DE PAEPE van de Dienst van de Wegen, kapitein ter zee DE GREEF van de Generale Staf, kapitein ter zee VAN DYCK van de Operationele Groepering van de Zeemacht, ingenieur P. MUYLDERMANS, bestuursdirecteur van de Zeegroep van de Kust, A. BURAS, bestuursdirecteur bij het Hoofdbestuur van het Zeewezen. De stad duidde als vertegenwoordiger aan : Jan PIERS, John

LAUWEREINS, Raymond MIROIR, Joseph VAN DEN KIEBOOM, Dries CLAEYS en René BECU, havenkapitein.

De SONI duidde mij, in vergadering van 24 maart 1966 aan als voorzitter van die studiecommissie. Vertegenwoordigers van de SONI waren Alfred HAMERS, Julien BÉRARD en Fernand LEGAEY.

De eerste zitting van de Studiecommissie Tienjarenplan greep plaats op 14 april 1966. Het eerste probleem dat ik op de dagorde plaatste was de verbinding van de carferrykaai met de pakketbotenkaai, een dringende vraag van het Zeewezen, waardoor het bestaan van de oude handelsdokken in vraag werd gesteld. De stad was daarop vertegenwoordigd door J. LAUWEREINS, waarnemend burgemeester, en havenkapitein BECU. Wn. burgemeester LAUWEREINS verklaarde dat het probleem nog in het schepencollege en in de gemeenteraad moest besproken worden, maar verzette zich toch in niet mis te verstane woorden tegen die verbinding. Openbare Werken verzette zich tegen de bouw van een nieuwe sluis tussen de handelsdokken en het Montgomerydok omdat die investering te hoog werd geacht. Het stadsbestuur werd gevraagd de knoop door te hakken.

Onmiddellijk daarop lanceerde "De Zeewacht" een perscampagne tegen de studiecommissie omdat ze zagezegd de oude handelsdokken wilde dempen. Dat was niet het geval. De studiecommissie had alleen de diverse mogelijkheden bekeken om aan de problemen een oplossing te geven. De stad moest alleen maar laten weten dat ze niet akkoord was en een andere oplossing voor de problemen aanbrengen. Blijkbaar was er een lek ontstaan en ik wees per brief alle leden op hun plicht tot de meest strikte geheimhouding. Ik kreeg hierop van verscheiden leden, zowel mondeling als schriftelijk, felicitaties voor de objectiviteit waarmee ik de problemen had benaderd. Het was onze opdracht niet een polemiek met "De Zeewacht" te beginnen.

De tweede zitting van de studiecommissie greep plaats op 17 november 1966. De stad was vertegenwoordigd door schepen J. VAN DEN KIEBOOM en havenkapitein Raf. GHYS, die sinds 1 november de heer BECU had vervangen die met pensioen was gegaan.

Het probleem van de verbinding van de carferrykaai met de pakketbotenkaai werd weer aangesneden. Er moest absoluut een oplossing gevonden worden. De stad wilde de dokken als jachthaven behouden, Openbare Werken wilde geen nieuwe sluis bouwen. Besloten werd dat de heren MUYLDERMANS en GHYS zouden bestuderen hoe een beweegbare brug over de toegangseul tot de oude dokken kon gelegd worden. Het probleem waaraan de tweede zitting werd gewijd was het plaatsgebrek in de voorhaven van Oostende. Aan het Zeewezen en aan de Zeemacht werd gevraagd een prognose te maken van de nodige meters aanlegkaaien, rekening houdend met de evolutie van de vloot tot in 1975. Het Zeewezen verzette zich tegen het plan uit het Witboek het Zeewezendok als een tijdok in te richten voor de Zeemacht en de werkhuisen van het Zeewezen naar de spuikom te verplaatsen achter een nieuwe zeesluis, die voor alle nieuwe bredere carferries zou toegankelijk zijn.

In de derde zitting van de studiecommissie, gehouden op 15 december 1966, verklaarde het Zeewezen onmiddellijk over één en tegen 1975 zeker over nog twee bijkomende aanlegposten te moeten beschikken. De eerste werd gevonden aan de kop van de te herbouwen diepwaterkaai, achter de Zeevaartschool. Dat kon slechts een voorlopige oplossing zijn aangezien de diepwaterkaai moest herbouwd worden. Twee en zelfs meer andere konden gevonden worden door de kalfaterbank op te ruimen en daar twee of zelfs meer vingerpielen te bouwen. De Zeemacht had te Oostende veel gebrek aan plaats en had in de prognose voor

1975 reeds rekening gehouden met een gedeeltelijke verplaatsing naar Zeebrugge. De Zeemacht had liever te Oostende gebleven als het maar enigszins mogelijk was. De Zeemacht zou in Oostende tegen 1975 over 1.000 meter kaaimuur moeten kunnen beschikken, met daarbij 400 meter met een diepte van 7 meter, waarvoor echter al in Zeebrugge een uitbreiding was aangevraagd.

De stijgende trafiek in de handelshaven in deze jaren en de bijkomende stijging die verwacht werd door de toetreding van Engeland tot de Euromarkt, deed ons voor 1975 voorzien in een tekort van 3,5 km kaaimuur, 32 kranen en 40.000 m² loodsen. Dat was natuurlijk alleen te vinden in de spuikom waarvoor een nieuwe zeesluis nodig was.

Op 12 januari 1967 werd de vierde zitting van de studiecmissie Tienjarenplan gehouden. Vanwege de stad Oostende was alleen havenkapitein GHYS aanwezig. Op die bijeenkomst werd een plan voor een nieuw Zeemachtdok voorgelegd ontworpen door kapitein GHYS en mijzelf. Een tijdok zou gemaakt worden met toegang aan de oude Leopoldsluis, en dat de terreinen zou in beslag nemen van de Halve Maan tot tegen het Fort Napoleon, terreinen die al door de Zeemacht gebruikt werden. Dat dok zou 1.150 meter kaaimuren hebben met een inwendige nuttige zwaaiplaats van 120 meter diameter. Door de bouw van twee vingerpielen op het einde zou er nog 300 meter kaailengte bijkomen. Al de kaaien zouden gebouwd worden om een minimumdiepte van 7 meter bij laagtij te waarborgen.

Havenkapitein GHYS legde het plan voor van een nieuwe zeesluis voor de handelshaven in de spuikom waarin 2.800 meter kaailengte voorzien werd. Juist achter de nieuwe sluis werd een verbinding voorzien met de vaart.

R. GHYS en ikzelf hebben dan samen een tekst van 31 bladzijden bijeengeschreven die een samenvatting was van het globaal plan voor de haven van Oostende en dat moest ingediend worden in de Nationale Commissie ter Bevordering van de Havenbelangen. R. GHYS zou daar voortaan de belangen van gans de haven van Oostende verdedigen, zich houdend aan de goedgekeurde teksten door de betrokken diensten. Bovenvermelde tekst werd beschouwd als een voorlopig en gedeeltelijk eindrapport van de studiecmissie.

Op 5 juni 1967 had de vijfde zitting plaats van de studiecmissie waarop het eindrapport over de Oostendse havenproblemen werd aangenomen. De heer GHYS pleitte voor de uitgave van een brochure waarin alle onderdelen van de haven zouden aan bod komen.

De zesde zitting van 12 juni 1967 werd hoofdzakelijk gewijd aan de voorstellen, suggesties, financiering, enz. van de brochure over de haven van Oostende. Het was de laatste zitting van de studiecmissie Tienjarenplan. Om diverse redenen was die uitgave een moeilijke bevalling waardoor ze slechts in 1970 het licht zag.

13. De modernisering van de haven schiet in gang

De afkeuring door de minister van Tewerkstelling en Arbeid van 7 oude havenkranen was de aanleiding dat de stad eindelijk op 10 juni 1967 een aanvraag tot principiële toekenning van 65 % staatstoelage indiende bij de minister van Openbare Werken om gans het kranenpark in de haven te vernieuwen.

Wat is er terechtgekomen van de voorstellen gedaan door de Commissie Haven en Industrie en door de Studiecmissie Tienjarenplan Haven Oostende ? In 1967-68 werd het dak van

hangaar 6 vernieuwd, werd hangaar 4 gebouwd, werd de piergeleider van de sluis De Mey herbouwd, werd de tweede De Meybrug geëlektrificeerd.

Het is spijtig dat mijn vriend Fernand LEGAEY de evolutie niet meer mocht beleven. Hij stierf te Oostende op 8 september 1968, slechts 43 jaar oud.

In 1968-69 werden nieuwe kraansporen aangelegd, nu ook op beide oevers van het houtdok. In de hoek van het houtdok werd een helling gebouwd voor roll-off roll-on. In de loop van 1967 werden 7 nieuwe kranen opgesteld. In februari 1969 werd begonnen met de verplaatsing van het oosterstaketsel. De voltooiing gebeurde in de loop van 1972. De tweede aanlegpost voor carferries werd in het voorjaar 1971 in gebruik genomen.

Het herbouwen van de diepwaterkaai werd aangevat op 1 maart 1970. Het werk werd voltooid in 1972.

Op 20 mei 1970 werden de terreinen langs de vaart erkend als van nationaal belang. Op 3 oktober 1970 werd door minister-staatssecretaris VLERICK de eerste steen gelegd van twee nieuwe fabrieken : een fabriek van ftaalzuur en ftalaten op de gronden van de U.C.B., en een fabriek van houtvezelplaten van de N.V. Ostende Board. Bij K.B. van 30 juni 1970 annexeerde Oostende de gemeenten Zandvoorde en Stene en delen van Bredene, Snaaskerke, Leffinge en Middelkerke. Twee minder verheugende gebeurtenissen waren de stillegging van de lijndienst Oostende-Tilbury door de firma Cockerill op 1 juli 1970 en de verkoop van de "Julien Deweert" in augustus, het enig koopvaardijschip met Oostende als thuishaven.

In 1972 werden nog twee nieuwe kranen van 32 ton opgesteld langs het vlotdok en werden de terreinen geëffend tussen de hangaars en de spoorweg. De drie kranen van de oude diepwaterkaai werden naar de oostkaai van het houtdok verplaatst.

De stad had ondertussen de toezegging van de betrokken ministers bekomen dat er een nieuwe verbinding zou gebouwd worden tussen de Mercatordokken (oude handelsdokken) en het Montgomerydok. De werken begonnen na het seizoen 1971 om te eindigen in 1973. Eigenlijk was dat de gedeeltelijke uitvoering van de conventie van 1912 tussen de stad en de Staat.

Vanaf 1971 verminderde de activiteit van de Commissie Haven en Industrie omdat de meeste havenwerken een gunstige evolutie kenden. De toenmalige voorzitter van de Handelskamer DE LA KETHULE, directeur van de U.C.B. verlangde dat de Commissie ieder maand zou vergaderen. Vergaderen om te vergaderen was teveel gevraagd. Op 22 januari 1973 kwam hij in de commissie de verschillende fazen toelichten van de uitdieping en de verbreding van het kanaalpand Slijkens-Plassendale en van het uitgraven van een zwaaiikom. De eerste fase was op dat ogenblik in uitvoering. De fazen 2 tot 4, die voor de jaren 1972-1978 waren gepland, werden zelfs tot op heden niet uitgevoerd. Als voorzitter van de Commissie Zeehaven, Industrie en Visserij fungeerde nu de heer E. VAN SCHAFTINGHEN, toenmalige directeur van de EBES-centrale te Slijkens en als secretaris Jan LEGAEY, de broer van Fernand.

De stad Oostende, die in haar plan van 31 augustus 1971 een nieuw dokcomplex in de spuikom had voorzien, kwam nu op 28 augustus 1973 met een ander plan voor de dag, waarbij een dok werd voorzien op het kanaal, op het voormalig grondgebied van Bredene.

De vroegere voorzitter van de Handelskamer Jean DEHONDT overleed op 3 augustus 1974 waardoor we nog één van de grote promotoren van de handelshaven verloren.

Op 28 oktober 1974 werd Marc DUBOIS van de R.M.T. de nieuwe voorzitter van de Commissie Zeehaven, Industrie en Visserij. VAN SCHAFTINGHEN werd de nieuwe secretaris, maar de commissie bestond omzeggens alleen op papier.

Op 21 oktober 1976 werd ik aangesteld als voorzitter van de Commissie met eenparigheid van stemmen. VAN SCHAFTINGHEN werd mijn secretaris. Algemeen voorzitter DE LA KETHULLE had een bijzondere ongunstige inval een beslissing te nemen over havenkwesities zonder de Commissie te raadplegen. Hij richtte namelijk een avond in, in het Feestpaleis, op 10 februari 1977 met als spreker Fernand TRAEN, voorzitter van de M.B.Z., met een filmvoorstelling over Zeebrugge en een panelgesprek met moderator Norbert VANHOVE van de W.E.R.-W.E.S. Als voorzitter riep ik dadelijk de Commissie samen. Ook algemeen voorzitter DE LA KETHULLE was aanwezig op die bijeenkomst. De reactie van de Havencommissie tegen DE LA KETHULLE was buitengewoon scherp en afkeurend. Nodigt Antwerpen soms Rotterdam uit om in Antwerpen reclame te komen maken ? Heeft de commissie Toerisme al Knokke uitgenodigd om hier in Oostende reclame voor Knokke te komen maken ?

De geplande avond over Zeebrugge ging door. Zoals te verwachten was kwam schepen DUMAREY er uit als het klein broertje van TRAEN. De heer Ph. VAN DEN BORRE weidde ellenlang uit over het raamcontract voor de uitbouw van Zeebrugge waar niemand om had gevraagd. De nieuwe start van de commissie onder mijn voorzitterschap was door de gebeurtenissen zelf definitief geknakt.

Misschien begrijpt U nu beter hoe het Masterplan in 1988 is tot stand gekomen.

STO(R)CK-SHOTS IN OOSTENDE

Biografische gegevens van Henri Storck (1907-1931) (slot)

door Pat VANSLAMBROUCK

De toegewijde dr. DEKNOP - vriend van het huis, van zijn tante Blanche HERTOGE en intimus van de Oostendse schilders (ENSOR, SPILLIAERT, PERMEKE) en de Latemse schilders (Gust DE SMET, Frits VANDENBERGHE) - ontfermt zich als vaderlijke vriend over hem en wordt zijn raadgever. Aan STORCK geeft hij zijn liefde voor de mens en de natuur door. Diezelfde DEKNOP bezorgt hem zijn geestelijke, filosofische en literaire opvoeding. De liefde voor de letteren is STORCK niet vreemd : boven alle anderen verkiest hij Max JACOB (hij bezit al zijn boeken), maar hij houdt ook van Blaise CENDRARS, APOLINAIRE, Pierre MC ORLAN, Paul ELUARD, ARAGON, BRETON (van wie hij het manifest van het surrealisme uit 1924 leest). Tyl Uilenspiegel van Charles DECOSTER boeit hem uitermate, en het boek wordt zoveel als een naslagwerk voor hem. Dr. DEKNOP stelt hem ook voor aan 2 dichters : Henri VANDEPUTTE en Jean TEUGELS. De eerste is artistiek directeur van het Casino, dichter en uitgever van "Le Carillon" (12.1923-2.1925). Door bemiddeling van VANDEPUTTE, een antikomformist met een sterk onafhankelijke geest, pleegt Henri STORCK artikels over ENSOR en SPILLIAERT in Le Carillon. VANDEPUTTE is te Parijs bevriendt met CENDRARS en JACOT. De twee, Jean TEUGELS is vrederechter te Veurne en dichter in zijn vrije tijd. Alle 4 maken ze deel uit van de redactie van het tijdschrift *Tribord* dat een non-conformistische, eclecticische, verdraagzaam en libertijns blad wil zijn. Er verschijnen 8 nrs. Vermits vele medewerkers naar de linkerzijde overhellen,

wordt oorspronkelijk gedacht aan de naam *Babord* (bakboord) maar omdat Tribord (stuurboord) veel beter klinkt, wordt voor die naam geopteerd. Tussen 6.1930 en 8.1931 verschijnen 8 nummers, elk met een eigen thema. De ploeg bestaat uit o.a. Félix LABISSE, hoofdredacteur, Henri VAN VYVE, een fijnzinnig chroniqueur van het Oostends gebeuren, Henri VANDEPUTTE, Michel DE GHELDERODE, Mathieu CORMAN, Jean TEUGELS, dr. DEKNOP en de illustratoren LABISSE, TYTGAT, VAN DEN BERGHE, PERMEKE, SPILLIAERT, Carol DEUTSCH e.a. Foto en film zijn natuurlijk het domein van Henri STORCK. Veel van de vrienden verwachten veel van de revolutie van de Bolchevieken, maar zijn begin '30 ontgoocheld in die poging tot een collectieve wereld.

Op een dag vergezeld hij dr. DEKNOP naar Brussel om er in de filmclub *Moana* (Flaherty) te gaan zien. Hij is ondersteboven van de manier waarop het decor van de Stille Zuidzee in beeld wordt gebracht en stelt formeel: we moeten ook dergelijke films brengen in Oostende. De bioscopen in Oostende programmeren op dat ogenblik enkel films uit het commerciële circuit. De *Club du Cinéma* wordt een feit op 15.2.1928. Meteen een van de eerste in België.

De 4 stichtende leden zijn (allen zijn beheerders, er zijn geen voorzitters !):

- Firmin CUYPERS : hoofdredacteur "La Flandre Littéraire" vanaf sept 1923, waarvan hij de leiding had samen met Michel DE GHELDERODE (vanaf 1925), eigenaar-directeur van "Le Carillon" (1927-1934), vriend van ENSOR (La Flandre Littéraire verschijnt van 7.1922-1927).
- dr. Victor DEKNOP.
- Désiré STEYNS : dr. klassieke filologie, Atheneumleraar Latijn en Grieks, medewerker van "Journal de la côte", schrijft de kanttekeningen bij de geprogrammeerde films in het ledenblad onder de schuilnaam Canudesco (naar Canudo : de Italiaanse criticus die de term "7e kunst" uitvond).
- Henri STORCK : secretaris-schatbewaarder van de club.

De eerste leden :

- Claude BERNIERES : letterkundige (Verhaerenprijs 1923 Parijs), vrienden ENSOR.
- dr. LOUF, echtgenoot van Claude BERNIERES.
- Blancke BEENCKENS, uitbaatster muzikwink.
- Jean BLAVET, journalist "Le Carillon" van Bretoense afkomst.
- Daan BOENS, dichter, socialist.
- Robert BOUCHERY, baat een electriciteitswinkel uit in het Bouchery-gebouw (zoon van Robert BOUCHERY, drukker, stichter "Le Carillon").
- William COOLEN, redacteur "La Flandre littéraire", schoonzoon van de eigenaar cinema Forum.
- August DECLERCK, eigenaar van een aantal grote hotels te Oostende.
- TOUSSAINT DE SUTTER, directeur van het conservatorium, dirigent kursorkest.
- Carol DEUTSCH, joods schilder, ondergaat invloed van ENSOR.
- Maurice DE JONGHE, ex-klasgenoot van Henri STORCK.
- Armand DELWAIDE, kunstschilder, oom van Henri STORCK.
- Robert en Charles ELLEBOUDT, uitgevers "De Zeewacht".
- James ENSOR, Félix LABISSE, Léon SPILLIAERT, Constant Permeke.
- dr. GHYOOT, dr. LÉGIER.
- Pierre VANDERVOORT, architect, ontwerper van het clublogo, bekend voor zijn ontwerp "De 4 Winden" (huis van PERMEKE te Jabbeke).

ENSOR, PERMEKE en SPILLIAERT bij wie STORCK regelmatig op bezoek komt, zijn van meet af gefascineerd door film en stimuleren Henri STORCK om de filmpjes gedraaid op 9,5 Pathé Baby op 35 mm. te draaien. Dit wordt *Beelden van Oostende*. Henri STORCK filmt dezelfde onderwerpen als wat ze schilderen (de zee, het strand), maar Henri STORCK voegt er beweging aan toe. Voor hem is beweging chaos, een schilderij synthese, daar waar het geheim van de film in analyse besloten ligt.

De Club du cinéma was mijn filmschool. Er was geen ander ! stelt STORCK. De doelstellingen van de club, geformuleerd in het 1e programmaboekje, blijven nog steeds van kracht : *De filmindustrie, 2de afstompende macht van de wereld, Fors is de 1e en o ironie, zijn surrogaat, de filmkunst, het zwakke broertje van de 20e eeuw, die men nooit te zien krijgt, met zijn ongelukkige gezellen : de poëzie en het kunsttheater (...). De films die de club heeft weerhouden zijn enkel en alleen gemaakt door en voor het oog.*

De vertoningen grijpen plaats op woensdag na de gewone vertoning rond 11 uur in cinema Forum. Mits betaling van het lidgeld, 25 fr., is de vertoning gratis. Wel moet men eerste de gewone vertoning volgen. Algauw zijn er 1.000 aangesloten leden (ook soms uit snobisme) in een stad van 50.000 inwoners ! Er worden films vertoond van MURNAU, LHERBIER, DREYER, PABST, DELLUC, CLAIR, EISENSTEIN (*Panterkruiser Potemkin, De generale lijn*), Buñuel (*Un chien andalou*, wat een klein schandaal veroorzaakt), en van de Belgische avant-garde : *Impatience* van DEKEUKELEIRE. Vermits alle geprojecteerde films stom zijn, vallen sommige toeschouwers op dat late uur al eens in slaap en snurken ze ongegeneerd. Naar het voorbeeld van de Vieux-Colombier of de Studio des Ursulines in Parijs worden er ook cinematografische gala's ingericht waar regisseurs zelf hun film komen voorstellen : René CLAIR met *Les deux intimides* en ook EISENSTEIN zou Oostende tijdens zijn doorreis door België bezoeken, doch ziekte belet hem dat. Elk jaar is er een financiële put (5.000 fr/jaar). ENSOR, nochtans gekend om zijn gierigheid, schenkt steeds in een royaal gebaar een aantal tekeningen, die per Amerikaans opbod worden verkocht.

En na 2 jaar en ± 200 films is het besluit gevallen : nu gaan we proberen zelf films te maken. STORCK's moeder legt haar zoon geen strobreed in de weg. Integendeel, ze steunt hem in zijn betrachtingen. In het voorjaar van 1929 leest hij het monumentale werk "Naissance du Cinéma" van Léon MOUSSINAC. Met de vaste overtuiging in het achterhoofd om zelf films te maken, trekt hij ditzelfde jaar naar Parijs, om MOUSSINAC te gaan opzoeken. MOUSSINAC's woorden zijn weinig bemoedigend ! *Er zijn hier wel 10.000 jonge gasten zoals jij die werk zoeken. Blijf niet in Parijs : ik geef je het adres van een jonge vriend* (die Boris KAUFMAN blijkt te zijn, de broer van Dziga VERTOV en later cameraman van Jean VIGO) *die werkt met een kleine lichte camera de Kinamo 35 mm. van Zeiss Ikon, keer terug naar Oostende en kom me over een jaar je werk tonen.* Boris KAUFMAN demonstreert hem de handcamera. Fotograaf POTTIER uit Oostende (waar hij de beginselen van de fotografie heeft aangeleerd) koopt de camera voor hem en schiet het geld voor ! STORCK betaalt POTTIER, met diens akkoord, met de ontvangsten van de eerste film. Met dit technisch wonder, zeer beweeglijk en handelbaar en aangedreven door een veer, draait hij in de winter 29-30 zijn eerste "echte" film : *Beelden van Oostende*. Dan volgen *Ter Haringvisserij* (die hij kan maken dank zijn de firma VALCKE), een reportage in een verwerkingsbedrijf van sardines. En zijn 1e opdracht *Reddingsdiensten aan de Belgische kust* voor het ministerie van het Zeewezen. (De toenmalige voorzitter van de Sport Nautique is een topambtenaar bij dit Ministerie).

Nog meer opdrachten volgen : STORCK is immers een van de weinige camera-operatoren in het land, en schuwt de gevaarlijke situaties niet. Op een gammele ladder tegen een fabrieksschouw klimmen bij harde wind (een opdracht die een Gaumont cameraman

geweigerd heeft), of bij -26° en 3 atmosfeer *De tunnelwerken onder de Schelde* filmen. Een opdracht kan ook lonend zijn : een voorstelling van Fabrique Nationale-wagens in het Terkamerenbos levert hem 1 wagen op in ruil voor 1 dag werk. Meer en meer dringt de noodzaak zich op om snel ter plaatse te zijn voor de opnamen. Met een vriend wordt het besluit genomen een tweedekker te kopen voor 45.000 fr. Het vliegen wordt gestimuleerd om op jonge piloten beroep te kunnen doen in geval van oorlog. Het is een nieuwe sport, je hebt geen vergunning of radio nodig, het is de echte vrijheid. Zo wordt STORCK de eerste cineast van luchtopnamen in België. Samen filmen ze de haringbanken op 400 m. hoogte à 180 km./u en melden ze aan de vissers (wat hen 800 fr./vlieguur van de staat oplevert). En tussendoor worden Engelse toeristen die wat te lang in Oostende doorzakken en op maandag in the City moeten zijn, naar Croydon gevlogen.

Wat James ENSOR dan zo verwoordt : *Storck, luidspreker met de bril, wonderlijke weerhaan, gevleugeld in de vliegende lucht overvliegt hij de hoogste vluchten van de allermooiste vogels met de meeste gewaagde vleugelslag !*

Het vliegtuig wordt - zonder verlies - verkocht, wanneer de vereiste boordapparatuur en licentie langzaam worden ingevoerd.

In 1930 stelt STORCK aan het stadsbestuur voor om filmactualiteiten te filmen. Door zijn goeie contacten met Eclair (Brussel) en Paramount (Parijs), zijn deze bereid gratis de stroken over Oostende in hun journaals te monteren. Voor die gratis publiciteit betaalt schepen van toerisme VROOME hem 30 fr. per meter film die wordt vertoond. Wat hem in één jaar 12.000 fr. oplevert. Hij wordt weldra *officieel cinegrafist* van de stad Oostende benoemd en krijgt zodoende toegang tot alle officiële plechtigheden. Antony d'YPRES is de fotoreporter van dienst. STORCK zou echter STORCK niet zijn, wanneer hij na verloop van tijd genoeg krijgt van de ceremonies waar fotografen en filmoperatoren op hetzelfde moment op dezelfde plaats foto's maken. STORCK wil iets heel anders en krijgt daartoe de volledige vrijheid van de stad. Zo brengt hij de dagjesmensen in beeld, die ongedwongen van hun kort verblijf aan zee genieten. (*Pleziertreinen* - zo werden de treinen genoemd die volgestouwd uit het binnenland naar zee spoorden).

Met die 12.000 fr. kan hij zich een wagen en een eigen labo permitteren, om negatieffilms eindelijk in negatiefbaden te kunnen ontwikkelen (en niet in positiefbaden zoals dat doorgaans gebeurde). Een klein labo in Brussel voldoet niet meer aan de veiligheidsnormen. STORCK kan alles kopen voor 40.000 fr. en ook de operator brengt hij mee naar Oostende. De nodige ruimte vindt hij bij zijn vriend LABISSE die voor zijn zus Ninette een achterzaaltje heeft gehuurd van een café in de Langestraat hoek Christinastraat ("Pantoufel" later "Van's" nu "Wiener Caffee") om er een galerij voor moderne kunst in onder te brengen. Het mooie zaaltje met balcon en de kunst die er hangt kunnen weinig volk boeien. Henri STORCK huurt het en maakt er zijn studio van : *de Lumina Studio*. Hij ontwikkelt er zijn eigen films die nog dezelfde avond worden geprojecteerd met muziekbegeleiding in de Forum of in de St. Sebastiaanboogschieting.

Zomer 1931. De tijd is rijp om, nog steeds gesteund door de fervente cultuurvrienden van het eerste uur (Club du Cinéma, Tribord), het "grote" werk aan te pakken. Het barslechte weer kan de opperbste sfeer tijdens de opnamen van *Standidylle* niet drukken. Jean TEUGELS, Pierre VANDERVOORT en Léon LÉVY werken het scenario uit : het verhaal van 2 jonge mensen die elkaar ontmoeten in het poëtische decor van de zee en het strand, een ode aan de liefde en de vrijheid. De Zwitser Gérard PERRIN, ooit nog camera-assistent van Carl DREYER, is cameraman. De mannelijke hoofdrol is voor de jonge Belgische acteur

Raymond ROULEAU (die carrière zou maken in Frankrijk), de vrouwelijke voor Baronin VON GAGERN ("Gwen Norman") van Oostenrijks-Hongaarse afkomst, met vakantie met haar moeder te Oostende. LABISSE, assistent van STORCK voor deze film, "ontdekt" ze op het strand, en alle jongemannen op de set worden zowaar verliefd op haar (Henri STORCK inclus). Onder de noemer *Ankerfilm* wordt een productiemaatschappij opgericht. Alle vrienden, doch in hoofdzaak de rotariërs Robert en Charles ELLEBOUDT, brengen het nodige geld bij elkaar. ENSOR, LABISSE, SPILLIAERT en de excentrieke Oostendse kapper "Col & Manchettes" figureren in de film.

In december 1930 grijpt te Brussel het *2e Internationaal Congres van de onafhankelijke film* plaats. Hij ziet er de filmestheet MOUSSINAC terug, die nu ook raadgever is van Germaine DULAC, dir. gen. van Gaumont-Franco-Film-Aubert. IVENS, PAINLEVÉ, LODS zijn er ook bij en Jean VIGO, die na het zien van *Images d'Ostende* wat oneerbiedig "Que d'eau, que d'eau !" uitroept. (Henri STORCK deelt zijn poëtisch essay immers op in 6 luiken : de haven, de ankers, de wind, het schuim, de duinen, de Noordzee). De ergernis van STORCK voor dit gemis aan takt slaat vlug om in een hechte vriendschap met VIGO, die zou voortduren tot aan zijn dood in 1934. Uit de groep jonge regisseurs kiezen DULAC en MOUSSINAC 2 assistenten : het zijn VIGO en STORCK, die richting Frankrijk in de Studio des Buttes - Chaumont (Paris) en de Studio de la Victorine (Nice) hun nieuwe weg moeten zoeken. Hij assisteert et Jean VIGO, Pierre BILLON, Jean GRÉMILLON en Pierre CHARBONNIER en krijgt in Nice de kans "Studiodirecteur" te worden. Doch de promiscue omgang in het filmmilieu aldaar zint hem niet. Films maken blijft zijn enig ideaal....

Na heel wat omzwervingen komt STORCK maar al te graag - en dit als zijn activiteitenschema hem dat toelaat - zijn Oostende opzoeken. En stevast kiest hij van voor een kamer met zicht op zee. De Nòordzee met dezelfde haven, dezelfde wind en hetzelfde schuim van weleer.

Films gedraaid te Oostende 1927-1931

(zie oevrecatalogoog voor details)

1. Amateurfilms over Oostende *
2. Voor je mooie ogen * *fictie*
3. Beelden van Oostende
4. Ter haringvisserij
5. De reddingsdiensten aan de Belgische kust
6. De Jubelfesten **
7. Plezietreinen **
8. Abstracte films op pellicule getekend * *experimentele film*
9. De dood van Venus * *fictie*
10. Suzanna in het bad * *animatiefilm*
11. Oostende, koningin der badsteden **
12. Strandidylle *fictie*

* Verloren gegaan

** Reportage gedraaid in de hoedanigheid van officiële cinegrafist van de stad Oostende.

HET BELEG VAN OOSTENDE 1601-1604 WAARHEID EN VERDICHTSEL

gecompileerd door **Raf SEYS**

Op zoek naar de Vlaamse volkssagen die de Koekelaarse geschiedschrijver Pieter LANSSENS (1801-1879) voor het "Gentse Kunst- en Letterblad" (1840-1845) optekende, stootten we op een sage in verband met het Beleg van Oostende. Sage doet denken aan het Duitse werkwoord sagen, d.i. zeggen, en valt te omschrijven als "oorspronkelijke mondeling overgeleverde vertelling met geschiedkundige kern, maar door de fantasie uitgebreid en versierd". In het "Kunst en Letterblad" werden deze sagen opgetekend door J.W. WOLF, volgeling van de gebroeders GRIMM, als basismateriaal voor sprookjes en andere verhalen. Het Beleg van Oostende verscheen in genoemd veertiendaags tijdschrift als het nummer XXXVIII van de sagenreeks. Het werd ondertekend Pr. V.D., zijnde de initialen van Prudens van Duyse (1804-1859), in 1838 stadsarchivaris te Gent, "een der vooraanstaande figuren uit de periode der ontwakende Vlaamse Beweging en de voornaamste onder de Vlaamse dichters der romantiek". Het Beleg van Oostende vond hij overigens in de Gentse archieven, in een handschrift van P. d'OBERCOURT, getiteld "Oorspronck van Nederlandt".

Om deze sage doorzichtiger te maken, is het verantwoord haar in historische context te stellen. In "Belgische geschiedenis" van R.J.E. HÉBETTE en M. VOET (3e uitg., 1942) leerden we in onze jeugdtijd, in hoofdstuk IX, met het Spaans tijdvak kennis maken. Eerst kregen we de opdracht LEES, vervolgens het formeel bevel LEER.

LEER

"De regering van Filips II werd door een grote opstand gekenmerkt. Onder het bestuur van Margaretha van Parma sloot de adel het "Eedverbond der Edelen" en eiste de afschaffing van de plakaten. Ondertussen vernielden de Beeldenstormers, benden dweepzieke protestanten, talrijke kerken. Filips II stuurde de hertog van Alva naar onze gewesten om de oproerlingen te straffen. Maar zijn bloeddorstige maatregelen verbitterden de bevolking. Hij werd naar Spanje teruggeroepen. Requesens volgde hem op en wilde door verzoeningsmaatregelen een einde maken aan de opstand, doch hij gelukt er niet in en stierf weinige tijd later. De Nederlanden bleven verscheidene maanden zonder landvoogd : de Staatsraad nam het bestuur van het land in handen. Overall heerste wanorde. De opvolger van Requesens, Don Juan van Oostenrijk, bekrachtigde door zijn "Eeuwig Edict" te Marche-en-Famenne de "Pacifictie van Gent". Alleen de godsdienstvrijheid wilde hij niet erkennen en de oorlog duurde voort. Don Juan nam Namen in en behaalde de overwinning te Gembloers. Onder zijn opvolger Farnèse had de scheiding tussen de zeven noordelijke provinciën en de tien zuidelijke provinciën plaats (1579). Farnèse herwon verscheidene steden in het Zuiden, die Willem van Oranje trouw gebleven waren. Filips II wendde een laatste poging aan om de Nederlanden terug onder zijn gezag te brengen : hij stond ze af aan zijn dochter Isabella, gehuwd met Aartshertog Albrecht van Oostenrijk. Deze poging mislukte en de aartshertogen waren verplicht de oorlog tegen de Verenigde Provinciën voort te zetten. De voornaamste feiten uit deze strijd zijn de slag bij Nieuwpoort (1600), het beleg van Oostende (1601-1604) en het Twaalfjarig bestand (1609-1621). Bij de dood van Albrecht keerden de Nederlanden tot Spanje terug. De oorlog tegen de Verenigde Provinciën eindigde in 1648 met het Verdrag van Munster. Van 1648 tot 1713 was ons land het toneel van de strijd tussen Spanje en

Frankrijk, dat de Nederlanden wilde overheersen. Ten slotte kwamen onze provinciën in 1713, door het Verdrag van Utrecht, onder Oostenrijks bewind".

Ary SLEEKES (1888-1966) noemde het Beleg van Oostende met de titel van het nummer 7 van zijn Oostendse heemkundige boeken, "een der Vijf glanspunten uit de geschiedenis van Oostende" (1962).

Over het Beleg van Oostende werd heel wat geschreven. In zijn voornoemd boek verwijst Ary SLEEKES naar de bijzonderste werken die aan dit onderwerp werden gewijd. Wijzen we hier in eerste instantie op het boek van de Oostendenaar Edward VLIETINCK (1864-1937) : "Het oude Oostende en zijne driejarige belegering 1601-1604. Bloei en ondergang met de beroerten der XVI eeuw" (1897). Hiervan verscheen in 1975 een anastatische herdruk, waar de "Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, afdeling Oostende", voor instond.

Ary SLEEKES heeft zijn "Oude Oostendse straten en gebouwen" (1960) "Piëteitsvol aan wijlen Edward Vlietinck, de Oostendse geschiedschrijver, opgedragen". Voegen wij hieraan toe dat De Plate, in 1972, instond voor de publicatie van een brochure van Raf SEYS over "Edward Vlietinck, geschiedschrijver van het Oude Oostende", ook dat, in 1985, de stad Oostende de naam van Edward VLIETINCK aan de nieuwe zijstraat van de Zandvoordeschorredijkstraat, waarmee een destijds voorstel van Ary SLEEKES in vervulling ging.

In de meeste encyclopedische naslagwerken wordt over het beleg van Oostende aandacht gevestigd. We citeren eruit enkele wetenswaardigheden.

"De stad werd belegerd door aartshertog Albrecht op 4 juli 1601 en kapituleerde, dank zij de verdediging door Charles van der Noot en generaal Sir Francis Vere, slechts op 22 december 1604. Het Oostendse garnizoen werd gemachtigd naar Zeeland terug te keren". (M. SERVAIS, J. PASUINI. Zie "Dit is West-Vlaanderen", deel 2, 1960, blz. 1262).

"Gedenkwaardig is het beleg van 1601-1604 door aartshertog Albrecht en Spinola, waarbij de stad grondig vernield werd en de Staatsen 50.000, de Spaanse belegeraars 80.000 man verloren". (L. DEWACHTER. Zie "Winkler Prins Encyclopedie", deel 14, 1952, blz. 793).

Om met Ary SLEEKES te getuigen : "Dit beleg is een der beroemdste geweest in de geschiedenis en in ieder geval de merkwaardigste gebeurtenis uit de geschiedenis van Oostende. Talrijke boeken werden geschreven over dit langdurig en heldhaftig beleg, dat vergeleken werd met het beleg van Troje". "Ik weet niet of Troje een verduitsel is, maar ik weet dat Oostende een waarheid is. Aldus begint een schrijver van de XVIIe eeuw zijn verhaal van het beleg van Oostende". ("Vijf glanspunten uit de geschiedenis van Oostende", 1962, blz. 39-40). Hierbij kan de actuele tv-vraag gesteld worden : Waar of Niet waar ? In elk geval is er een sage aan verbonden : een illustratie van wat GOETHE, in 1811, met de titel van een autobiografisch werk, "Dichtung und Wahrheit" noemde, zegge verduitsel en waarheid, begrippen die in Oostende weliswaar niet vermengd werden en niet meer vermengd zullen geraken.

DE VOLKSAGE : PROLOOG VAN HET BELEG

"Een rijke pachter, wonende tussen Brugge en Middelburg, is in de zomer van den jare 1600 gekomen met een voer houts, naar Brugge. Onder wege ontmoette hij soldaten, die

hem dit hout wilden afkopen. Daar hij vreesde in plaats van geld, slagen tot betaling te krijgen, wendde hij voor, dat hetzelfde, als reeds verkocht voor Brugge bestemd was. "Vrees niet", zeiden de soldaten, "voer het slechts met ons tot in het fort, gij zult rijkelijk voor uwe moeite voldaan worden". De pachter, voor het verlies zijn paarden en verdere gevaren beducht, willigde hunne vraag in. En komende in het fort, omtrent Oudenburg, zo hem dacht, heeft hij het hout van de wagen geworpen, en uit hoofde der hitte, van hen drinken begeerd. "Ga in de kelder", spraken zij, hem op een vervallen huis wijzende. De boer vond er een menigte soldaten liggen slapen. Een hunner stond op, en de tap ener ton uittrekkende, liep er vocht uit, gelijk aan rode wijn of bloed, dat eindelijk tot de knoeselen toe opklom. De soldaten, die tot dusverre stil gelegen hadden, bewogen zich nu, en zeiden: "Pachter, bemerk wel wat gij hier ziet: het is een voorteken van wat zal gebeuren in de omliggende plaatsen, waar er zo veel volk zal verslagen worden als gij hier bij hopen ziet liggen, en waar het bloed, zo overvloedig als deze rode wijn, zal verstort worden; ja, waar 't dat de aarde door hare droogte het niet dronke, zoude men ook wel tot de knoeselen in 't bloed gaan". Hiermede zijn de soldaten verdwenen; de pachter zag niets meer en werd bevreesd. Uit de kelder geraakt zijnde, heeft hij God gedankt, zijn voer houts hervonden, en dit weer naar huis gebracht". (Uit een handschrift van P. d'OBERCOURT. Omwille van de leesbaarheid werd de spelling enigermate aangepast).

Dit verhaal doet denken aan een "Wonderbaer voorval van een boerken te Couckelaere, door de vrybuiters in den Geuzenbosch uitgestroopt, byna vermoord en verlost door zyn rozenhoedje", zich afspelend in 1601, kort voor het beleg van Oostende, een verhaal verschenen in de "Geschiedenis van Vlaenderen" door Jan Petrus VAN MALE (1681-1735). Dit historisch werk blijkt geschreven te zijn omstreeks 1730, doch werd pas in 1842 uitgegeven. Verwijzen we dienaangaande naar het "Jaarboek Coclariensia 1979" met een "proeve tot kritische interpretatie" door Jozef HEUS (blz. 32-40). Door de heemkring Coclariensia werd het "Wonderbaer voorval", in 1993, in Franse vertaling, in Ariën-aan-de-Leie/Aire-sur-la-Lys (Noord Frankrijk) verspreid (zie Raf SEYS, "Drie wandelingen in de Koekelaarse tuin der volkskunde", 1993, blz. 128 en 129-130).

COULEUR ISABELLE

Over aartshertog Albrecht van Oostenrijk, ° 1559, landsheer (of soeverein) van de Nederlanden, 1598-1621, lezen we in de "Verschuerens Modern Woordenboek" (editie van 1979) dat hij de zoon was van keizer Maximiliaan II, dat hij in 1577 kardinaal en aartsbisschop van Toledo werd, dat hij in 1598 evenwel afstand deed van zijn kerkelijke waardigheid, dat hij in 1598 in het huwelijk trad met Filips' dochter Isabella, die als bruidschat de Nederlanden had gekregen. Ook lezen we daarin dat hij tevergeefs trachtte de Noordelijke Nederlanden te heroveren. "Werd in 1600 bij Nieuwpoort door prins Maurits van Oranje verslagen; veroverde in 1604, door Spinola, Oostende na een driejarig beleg, sloot in 1609 het Twaalfjarig Bestand en overleed in 1621 te Brussel.

Over Isabella, vorstin der Nederlanden, ° 1566, is geweten dat ze, na de dood van Albrecht, als landvoogdes regeerde. Zij overleed te Brussel in 1633. In Oostende herinnert aan haar de Aartshertoginestraat, onmiddellijk na 1604 ontworpen. Ook met een anecdote blijft zij aan de stad verbonden.

"De aartshertogin Isabella had ter gelegenheid van het beleg van 1601 de gelofte gedaan niet meer van hemd te veranderen tot de dag dat de stad zou ingenomen worden". Daar het beleg drie jaar en drie maanden duurde, nam het prinselijk linnen een nogal bijzondere kleur aan waaraan men de naam "isabella" gaf. In zijn woordenboek der Franse

UIT DE BEGINJAREN VAN DE MARINE TE OOSTENDE

De muziekkapel van de Zeemacht ontstaat uit het muziek van de 2de Infanterie - Brigade

Het muziek van de 2de Infanterie Brigade werd ontbonden en het grootste gedeelte van de muzikanten. Gaat over naar de Marine om er de muziekkapel van de Zeemacht te vormen

*De eerste Tamboer - Majoor van de muziekkapel van de Zeemacht.
Het eerste openbaar optreden te Oostende.*

De eerste plechtigheid in blauw te Oostende

taal heeft LITTRÉ als volgt "isabella" bepaald : " Een kleur tussen wit en geel, waarin het geel de bovenhand heeft". (M. SERVAIS, in "Dit is Vlaanderen", deel 2, 1960, blz. 1263).

Ook in Larousse wordt de kleur "isabelle", even anecdotisch, beschreven. "Du nom de l'archiduchesse d'Autriche Isabelle, fille de Philippe II, dont le mari assiégeait Ostende et qui fit voeu, dit-on, de ne pas changer de chemise avant la prise de la ville. Celle-ci eut lieu après plus de trois ans, et le nom de la princesse serait resté à la couleur que sa chemise avait prise dans cet intervalle. (On a rapporté quelquefois, mais à tort, cette anecdote à Isabelle la Catholique). D'une couleur café au lait. Cheval isabelle, de couleur isabelle avec les crins et les extrémités noirs. Nom masculin. Couleur isabelle : drap d'un isabelle presque blanc. Cheval de couleur isabelle : monter un superbe isabelle".

OOSTENDE EN DE BOERENKRIJG IN 1798

door **J.B. DREESEN**

In 1998 wordt in Vlaanderen de Boerenkrijg van 1798 herdacht. Daarvoor vond in november 94 te Bornem de stichtingsvergadering plaats van een Nationaal Boerenkrijgcomité dat zich als doel stelt van 1998 het Boerenkrijgjaar te maken.

De oprichtingsvergadering ging door te Overmere op 08 april 1995. 83 gemeenten, steden, heemkringen en instellingen waren aanwezig of vertegenwoordigd. Op de daaropvolgende vergaderingen werd een programma opgesteld dat de volgende punten bevat :

- een wetenschappelijke studie over de tijdsgeest, de oorzaken en de gevolgen van de Boerenkrijg wordt aangevat onder leiding van Prof. Dr. Luc FRANÇOIS. 130 van zijn leerlingen zullen eraan medewerken, verder wordt een oproep gedaan voor alle mogelijke informatie over het onderwerp.
- de diverse vieringen in Vlaanderen worden gecoördineerd door het Comité.
- een groots opgezette tentoonstelling wordt voorzien.
- in Gent wordt een Internationaal Colloquium gehouden waarin de Boerenkrijg centraal staat.
- er wordt een beroep gedaan op de Heemkringen om overblijvende herinneringen op te sporen zoals monumenten, gebouwen, straatnamen, publicaties enz., enz.

Een eerste vraag die zich voor ons hierbij stelt is die van een eventuele rol van Oostende in dit gebeuren. In geen enkele publicaties over Oostende wordt melding gemaakt van enige gebeurtenissen in verband met de Boerenkrijg en Oostende.

Het enige dat een aanwijzing geeft is een merkwaardig handschrift dat de Oostendse Stadsbibliotheek in 1942 verwierf. De auteur ervan is onbekend en het stuk draagt als titel "Stad Oostende. Dag-journaal van 1793 tot 1802".

Wij lichten daaruit de enige tekst die betrekking heeft op het gebeuren in 1798.

Begin van de tekst.

"16 oktober 1798 - Heden ontving men berigt dat in veele streken eenen oproer bestond, dat de landlieden, deel makende van de nieuwe lichten, zich aan buitensporigheden overgaven, waaruit voortkwam dat men aan deze lichting voor eenen stond geen voortgang gaf (1)

De verwijzing (1) duidt op een aanvullende tekst op het einde van de bladzijde en die zegt :

(1) In de omstreken van Yper, Veurne, Rousselaere etc. etc., maar meestal in Brabant en Oostvlaanderen, klipte men den alarm op meest alle dorpen, veele verleide boerejonglingen kwamen onder de wapens, men deed zich alom de registers van de burgerstand afgeven, die verscheurd of verbrand werden : van alle streken trokken de troepen tegen op en daar de muitelingen zich in de bosschen ophiielden werden met honderden rustige burgers en landslieden er de slagtoffers van, dewijl alle personen die men op de baan of om wegen ontmoette, nedergesabeld of doodgeschoten werden want toen de troepen een dorp of gehuchte binnentraden en slechts drie of vier personen bijeenvonden werden zij als muitelingen aanzien en gedood, daar intusschen menig huis en pachthof in brand gestoken of uitgeplunderd werd.

Dit heeft omstreeks eene maand geduurd, tot als de Brabantse muitelingen, door het dragen van eene groene muts met een geel kruis voorop onderscheiden, aan het hoofd hebbende eenige voorname personen die eertijds in Oostenrijksche dienst waren geweest zich wel gewapend op den weg naar Antwerpen hadden vereend, zijn zij meest alle overrompeld, nedergesabeld, en hun opperhoofden te Brussel door enen Krijgsraad gevonnist en voor de Kop geschoten".

Einde van de tekst. De enige die in het handschrift voorkomt met betrekking tot de troebelen in 1798.

Welke zijn nu de conclusies die we mogen trekken op basis van deze tekst ?

- dat de "Boerenkrijg" Oostende en waarschijnlijk de rest van de Kuststreek niet beroerd heeft. Dit kan men afleiden uit de vermeldingen :
 - ...in vele streken van het land...
 - ...in de omstreken van Yper, Veurne, Rousselaere etc...
 - ...maar meestal in Brabant en Oostvlaanderen...
- dat aan de oorsprong van de oproer de franse "Conscriptie" wetten lagen :
 - ...de landlieden, deel uitmakende van de nieuwe lichten zich aan buitensporigheden overgaven...
 - ...waaruit voortkwam dat men deze lichting voor enen stond geen voortgang gaf...
 - ...vele verleide boerejongelingen kwamen onder de wapens...
 - ...registers van de burgerstand die verscheurd of verbrand werden...
- dat waarschijnlijk veel onschuldige burgers het slachtoffer werden van een oproer waar ze zelf niet aan meededen :
 - ...werden honderden rustige burgers en landslieden er het slagtoffer van...
 - ...dewijl alle personen die men op de baan ontmoette neergesabeld of doodgeschoten werden...

...en slechts drie of vier personen bijeen vonden werden zij als muitelingen aanzien en doodgeschoten...
...daar intusschen menig huis en pachthof in brand gestoken of geplunderd werd...

- dat de oproer niet lang geduurd heeft :
...dit heeft omstreeks een maand geduurd totdat...
- dat sommigen van de oproerlingen een onderscheidingsteken hadden :
...als de Brabantse muitelingen, door het dragen van een groene muts met een geel Kruis voor op...
- dat de oproerlingen een leiding hadden :
...aan het hoofd hebbende eenige voorname personen die eertijds in Oostenrijksche dienst waren geweest...
- dat er waarschijnlijk een archief moet bestaan over het vonnissen van deze leiders :
...en hunne opperhoofden te Brussel door de Krijgsraad gevonnist en voor de Kop geschoten...

Tot daar onze conclusies van een weliswaar korte tekst die echter het voordeel heeft eigentijds te zijn.

Toch moet het zijn dat de schrijver van dit dagboek, waarschijnlijk bij een later overschrijven, er enkele toevoegingen aan deed. Zo spreekt hij in zijn verwijzing (1) van...Dit heeft omstreeks een maand geduurd... Dat kan hij uiteraard op 16 oktober 1798 niet weten.

Als bron voor deze tekst gebruikten we het Handschrift uit de Stadsbibliotheek Oostende onder nummer B 1111-90/1318 "Stad Oostende. Dag-journaal van 1793 tot 1802".

Bijkomende gegevens met betrekking tot het handschrift.

Op maandag 30 maart 1829 publiceerde de uitgever van het Advertentieblad "Feuilles d'Annonces Commerciales, Judiciaires - avis divers etc. de la Ville et du district d'Ostende" 11e année, nr. 1082, 4e page. Imprimerie de Thomas Vermeirsch, Editeur - het volgende bericht :

"De uitgever van dit Advertentieblad, eigenaar geworden zijnde van een handschrift of dagverhaal, in den zin zoals den Heer Jor.J. Bowens heeft geschreven, vervattende alles wat dag op dag voorgevallen is binnen Oostende, beginnende met den 25 maart 1793 tot en met den 28 september 1802 (een loop van bij de tien jaren) geloovende hiermede zijn medeburgers dienst te doen, is voornemens om voortaan een of twee columnen van dit blad hieraan te wijden, edoch wenschte hij, zo iemand in deze tienjarige loop eenige bijzondere aantekeningen mogt gemaakt hebben, dat hij zoude gelieven hem die te vertrouwen om er, waar het hoort, gebruik van te maken".

In "Het Strand" van 2 mei 1942 verscheen het volgende bericht : "Belangrijk handschrift overgemaakt door mvr. wde Emiel ASSAERT. Het geldt een dagboek over de feiten die zich voordeden tussen 1793 en 1802".

In "'t Palmtakje" (contactblad voor West-Vlaanderen ter voorbereiding van de Boerenkrijgherdenking in 1998) van oktober 1996 verscheen de volgende mededeling van A. LOWYCK : "De Boerenkrijg in de Kustgemeenten - Waarom de kustgemeenten geen Boerenkrijg hebben gekend ? Tussen de Boerenkrijgers van de "Goudblomme" uit het Brugse en de Engelsen bestond een afspraak dat, bij de invasie van een engels detachement aan de kust, de opstand zou beginnen. De invasie, bij Sas-Slykens, mislukte echter en de "Goudblomme" werd hierover verwittigd. Gevolg : de Boerenkrijg in de kustgemeenten werd afgeblazen". Tot hier de mededeling van A. LOWYCK.

Er staat geen bronvermelding bij deze medeling zodat het gegeven niet kan gecontroleerd worden.

Er is echter een enorm tijdsverschil tussen de datum van de Engelse aanval op Sas-Slykens (14 mei 1798) en de melding van het Boerenkrijg gebeuren in het Dag-Journaal (16 oktober 1798) wat de aangehaalde mededeling zeer twijfelachtig maakt temeer dat de schrijver van het dagboek zegt dat de oproer na een maand beëindigd was.

Tot hier deze bijdrage, van Oostende, over de "Boerenkrijg" in 1798.

O P G E L E T

De wandelvoordracht naar de St Godelievekerk gaat door op

17 mei 1997

i.p.v. op 10 mei zoals aangekondigd in het jaarprogramma